

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ-TÜSİAD DIŞ POLİTİKA FORUMU

IRAK BÜLTENİ (18 Kasım 2008)

Irak – ABD Güvenlik Anlaşması

Irak ile ABD arasında Mart ayından bu yana süren zorlu müzakereler neticesinde güvenlik anlaşması imzalanmıştır. Irak Hükümeti'nin onayının ardından Irak Dışişleri Bakanı Hoşyar Zebari ve ABD'nin Bağdat büyükelçisi Ryan Crocker tarafından imzalanan anlaşmanın bundan sonraki aşamada Irak Meclisi tarafından onaylanması gerekmektedir. Meclis'teki Şii grupların önemli bir bölümü ile Kürt grupların anlaşmayı desteklediği ve Sünni grupların da parçalı olarak taraf gözüktüğü belirtilerek, anlaşmanın yüksek bir ihtimalle onaylanacağı yorumları yapılmaktadır.¹

Anlaşmayla ABD'nin Irak'taki askeri gücünün önemli ölçüde azalacağı belirtilmektedir. Anlaşmaya göre Amerikan askerleri nihai olarak 31 Aralık 2011 tarihine kadar ülkeyi terk edecek, 30 Haziran 2009 tarihine kadar ise Irak'ın tüm kent ve kasabalarından çekileceklerdir. Güvenliğin sağlanması görevi Irak Hükümeti ve Irak ordusuna devredilecektir.² Amerikan askerleri gerekli durumlarda Irak mahkemelerinden çıkacak tutuklama emrini bekleyecek ve şüphelileri Iraklı yetkililere teslim edeceklerdir.³ Anlaşma Irak Hükümeti'nin yetkilerini genişletmekte, Irak'taki Amerikan askerlerinin üsleri ve görevleri dışında işlediği suçların Irak mahkemelerinde görülmesini içermektedir.⁴ Diğer bir maddeye göre ABD, Irak topraklarından komşu ülkelere karşı askeri bir harekate girişmeyecektir.⁵

Irak-ABD güvenlik anlaşması hava sahası ve Amerikan askerlerinin tahliyesi konularında Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir. Nitekim anlaşmaya göre Irak hava sahasının denetimi

¹ Campbell Robertson, Stephen Farrell, "Pact Approved in Iraq, Sets Time for U.S. Pullout", *the New York Times*, 17 Kasım 2008,

http://www.nytimes.com/2008/11/17/world/middleeast/17iraq.html?_r=1&ref=todayspaper&pagewanted=print

² Sami Kohen, "Irak'tan Çıkış Yolu (Nihayet) Görüldü", *Milliyet*, 18 Kasım 2008,

<http://www.milliyet.com.tr/Yazar.aspx?aType=YazarDetayPrint&ArticleID=1017431>

³ Mary Beth Sheridan, "Iraqi Cabinet Backs U.S. Security Deal", *Washington Post*, 17 Kasım 2008,

http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/11/16/AR2008111600362_pf.html

⁴ Irak makamlarının Amerikan askerleri üzerindeki yargılama yetkisi ve sınırları ABD'de tartışmalara konu olmaktadır.

Campbell Robertson, Steven Lee Myers, "Iraqi and American Critics of Security Pact Speak Up", *the New York Times*, 17 Kasım 2008,

<http://www.nytimes.com/2008/11/18/world/middleeast/18iraq.html?ref=world>

⁵ Martin Chulov, "All U.S. Forces Will Leave By 2011, Baghdad Cabinet Agrees", *Guardian*, 17 Kasım 2008,

<http://www.guardian.co.uk/world/2008/nov/17/iraq-withdrawal-cabinet-un-troops>

1 Ocak 2009 tarihinden itibaren ABD'den Bağdat'ın hakimiyetine geçmektedir. Türkiye, 5 Kasım 2007 tarihinde Washington yönetimiyle varılan mutabakat sonucunda Irak'ın kuzeyindeki PKK unsurlarına yönelik sınır ötesi operasyonlar ve istihbarat çalışmaları düzenlemiştir. Yeni anlaşmaya göre ise, Türkiye'nin 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren Irak'ın kuzeyine düzenleyeceği operasyonlar için Bağdat yönetimine önceden bildirimde bulunup, izin istemesi gerekmektedir. Anlık istihbarat paylaşımının en önemli ayağı olan Irak hava sahasının kullanımına yönelik izin konusunda Kürt Özerk Bölgesi'nin zorluk çıkarabileceği belirtilmektedir.⁶ Anlaşmanın Türkiye'yi ilgilendiren diğer önemli unsuru Amerikan askerlerinin hangi yollardan tahliye olacağına ilişkindir. Askerlerin tahliyesinde İncirlik ve Türk limanlarının kullanılması yüksek bir ihtimal olarak değerlendirilmektedir.⁷

Anlaşmayı tarihi olarak niteleyen ABD Bağdat Büyükelçisi Ryan Crocker, Iraklıların anlaşmayla iftihar etmeleri gerektiğini ve anlaşmanın temenni ettikleri noktalara ulaşmalarını sağladığını belirtmiştir. Irak Dışişleri Bakanı Hoşyar Zebari ise, anlaşmanın iyi bir anlaşma olduğunu ve Irak halkının önünde rahatlıkla savunulabileceğini ifade etmiştir.⁸ Suriye Enformasyon Bakanı Muhsin Bilal anlaşmayı Irak'ın işgalcilerine armağanı olarak nitelendirmiş ve Washington yönetiminin özür dilemesi gerektiğini sözlerine eklemiştir.⁹

Son tahlilde, Irak-ABD güvenlik anlaşması pek çok açıdan olumlu unsurlar taşımaktadır. Anlaşma, egemenlik ve Hükümet otoritesinin tesis edilmesi gibi konularda önemli bir adım olarak değerlendirilmekte, işgal sonrası uzlaşma ortamının sağlanması yönünde olumlu bir gelişme olarak ifade edilmektedir. Diğer taraftan, otorite tesisi ve uzlaşma ortamının yerleşmesi konuları geçiş sürecinde istikrarın sağlanmasına bağlı olarak değerlendirilmektedir. Irak'ın çok ciddi iç çatışmalara sahne olması, toplumun etnik ve mezhepsel ayrışmalar yaşaması ve Kerkük gibi önemli konularda hâlâ uzlaşmaya varılamamış olması geçiş sürecini son derece hassas kılmaktadır. Sünni güçlerin Irak ordusuna entegre edilememesi ve aşırı grupların eylemlerini sürdürüyor olması da Irak ordusunun güvenliği sağlaması yönünde önemli engeller olarak gözlenmektedir.¹⁰

⁶ Uğur Ergan, "Havada İşimiz Bağdat'a Kaldı", *Hürriyet*, 18 Kasım 2008, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/10382613.asp>

⁷ "Irak – ABD Anlaşması Türkiye'yi Nasıl Etkiler?", *NTVMSNBC*, 17 Kasım 2008, <http://www.ntvmsnbc.com/news/466195.asp>

⁸ "Washington ile Bağdat Güvenlik Anlaşması İmzaladı, Iraklı Bakan Bilgi Vermek için Ankara'ya Geliyor", *Zaman*, 18 Kasım 2008, <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=761488&title=washington-ile-bagdat-guvenlik-anlasmasini-imzaladi-irakli-bakan-bilgi-vermek-icin-ankaraya-geliyor>

⁹ "ABD ile Irak Güvenlik Anlaşması İmzaladı", *CNN Türk*, 17 Kasım 2008, <http://cnnturk.com/2008/dunya/11/17/abd.ile.irak.guvenlik.anlasmasi.imzaladi/500825.0/index.html>

¹⁰ "Leading Article: A Clear Withdrawal from Iraq", *Independent*, 17 Kasım 2008, <http://www.independent.co.uk/opinion/leading-articles/leading-article-a-clean-withdrawal-from-iraq-1021684.html>